
مجموعه پاتولوژی بیوپسی ۲۳

پاتولوژی و سیتولوژی سرویکس

ویرایش دوم

نویسندگان:

د. و. کلمن

د.م.د. ایوانس

مترجمین:

دکتر زریچهر وکیلی

مریم فرزندگان

سرشناسه	: کلمن، دی. وی. Coleman, D. V.
عنوان و نام پدیدآور	: پاتولوژی و سیتولوژی سرویکس / نویسندگان د. و کلمن، د. م. د ایوانس، ابا همکاری رابرت بیکر؛ مترجمین زریچهر و کیلی، مریم فرزندگان.
مشخصات نشر	: تهران: مانانگار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۵۳۳ص: مصور.
فروست	: مجموعه پاتولوژی بیوپسی: ۲۳.
شابک	: 978-622-94989-0-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Biopsy pathology and cytology of the cervix., 2nd. ed, 1999.
موضوع	: دهانه رحم -- آسیب شناسی یاخته ای Cervix uteri -- Cytopathology دهانه رحم -- بافت برداری Cervix uteri -- Biopsy دهانه رحم -- تومورها -- تشخیص Cervix uteri -- Tumors -- Diagnosis
شناسه افزوده	: اونز، دی. ام. دی.
شناسه افزوده	: Evans, D. M. D.
شناسه افزوده	: بیکر، رابرت، ۱۹۴۵ - م.
شناسه افزوده	: Baker, Robert
شناسه افزوده	: وکیلی، زریچهر، ۱۳۴۳ - مترجم
شناسه افزوده	: فرزندگان، مریم، ۱۳۴۰ - مترجم
رده بندی کنگره	: RG۳۱۰
رده بندی دیویی	: ۶۱۸/۱۴۰۷۵۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۲۵۴۷۳

مجموعه پاتولوژی بیوپسی ۲۳ - پاتولوژی و سیتولوژی سرویکس

نویسندگان: د. و. کلمن - د. م. د. ایوانس

مترجمین: دکتر زریچهر و کیلی - مریم فرزندگان

ویراستار: دکتر بهرام قاضی جهانی

مدیر تولید: زهرا شیخ انصاری

نوبت و سال چاپ: اول ۱۴۰۱

تیراژ: ۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۹۸۹-۰-۳

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ تومان

انتشارات مانانگار

فهرست

فصل ۱: مقدمه.....	۱۳
۱-۱: تاریخچه.....	۱۳
۲-۱: توسعه بیوپسی سرویکس و نظریه سرطان درجا.....	۱۳
۳-۱: ابداع روش‌های سیتولوژی سرویکس.....	۱۵
۴-۱: کاربرد سیتولوژی سرویکس.....	۱۷
۵-۱: ضرورت بیوپسی و جایگاه کولپوسکوپی.....	۱۸
فصل ۲: روش‌های سیتولوژی.....	۲۱
۱-۲: جمع‌آوری نمونه.....	۲۱
۲-۲: روش‌های رنگ‌آمیزی.....	۲۸
۳-۲: ارزیابی گستره سرویکس.....	۲۹
۴-۲: گزارش گستره، اصطلاحات و مراقبت بالینی.....	۲۹
۵-۲: روش‌های اختصاصی.....	۴۲
فصل ۳: تعیین ضایعه برای بیوپسی.....	۵۳
۱-۳: تست ید شیلر.....	۵۳
۲-۳: کولپوسکوپی.....	۵۴
۳-۳: سیتولوژی غشا.....	۶۰
۴-۳: عکسبرداری از سرویکس.....	۶۲
فصل ۴: روش‌های بافت‌شناسی و انواع بیوپسی.....	۶۳
۱-۴: انواع نمونه و ثبوت.....	۶۳
۲-۴: مشخص نمودن نمونه.....	۶۴
۳-۴: بیوپسی نقطه‌ای.....	۶۴
۴-۴: بیوپسی گوه‌ای (بیوپسی قطعه‌ای).....	۶۶
۵-۴: کورتاژ آندوسرویکس.....	۶۶

- ۶-۴: بیوپسی مخروطی..... ۶۷
- ۷-۴: بیوپسی با لیزر..... ۷۲
- ۸-۴: برداشتن منطقه تبدیلی توسط حلقه بزرگ (LLETZ)..... ۷۴

فصل ۵: سرویکس طبیعی..... ۷۷

- ۱-۵: ساختمان و تکامل..... ۷۷
- ۲-۵: پوشش اپیتلیال..... ۸۲
- ۳-۵: استرومای سرویکس..... ۹۴
- ۴-۵: سرویکس در طی حاملگی..... ۹۴
- ۵-۵: اپیتلیوم در دوره پس از یائسگی..... ۹۶
- ۶-۵: سلول‌های لانگرهانس در اپیتلیوم سرویکس..... ۹۷

فصل ۶: سیتولوژی سرویکس؛ گستره طبیعی..... ۹۹

- ۱-۶: سلول‌های ریخته شده از اپیتلیوم سرویکس..... ۱۰۰
- ۲-۶: فلور طبیعی واژن..... ۱۱۱
- ۳-۶: طرح‌های پایه گستره..... ۱۱۵
- ۴-۶: گستره در حاملگی..... ۱۲۱
- ۵-۶: گستره‌های پس از یائسگی..... ۱۲۲
- ۶-۶: گستره کافی شامل چه اجزایی است؟..... ۱۲۴

فصل ۷: عفونت، التهاب و ترمیم..... ۱۲۹

- ۱-۷: سرویسیت غیر اختصاصی حاد..... ۱۳۰
- ۲-۷: سرویسیت مزمن..... ۱۴۷
- ۳-۷: نسج جوانه گوشتی..... ۱۵۴
- ۴-۷: ساییدگی حقیقی (Erosion Vera)..... ۱۵۶
- ۵-۷: سرویسیت سلی..... ۱۵۶
- ۶-۷: سایر ضایعات گرانولوماتوی سرویکس..... ۱۶۰
- ۷-۷: تریکوموناس واژینالیس..... ۱۶۰
- ۸-۷: سرویکوواژینیت آمیفزوماتو..... ۱۶۴

۱۶۵.....	۷-۹: شیتوزوماز.....
۱۶۷.....	۷-۱۰: آمیبیاز، فیلاریاز و سایر عفونت‌های انگلی.....
۱۷۰.....	۷-۱۱: عفونت اکتینومیست.....
۱۷۲.....	۷-۱۲: سرویسیت هرپسی.....
۱۷۸.....	۷-۱۳: عفونت ویروس پاپیلومای انسانی (HPV).....
۱۹۶.....	۷-۱۴: سیتومگالوویروس.....
۱۹۶.....	۷-۱۵: کلامیدیا تراکوماتیس.....

۱۹۹.....	فصل ۸: پولیپ‌ها، کیست‌ها و سایر ضایعات خوش خیم.....
۱۹۹.....	۸-۱: پولیپ سرویکس.....
۲۰۸.....	۸-۲: تغییرات حاملگی.....
۲۱۱.....	۸-۳: اندومتریوز.....
۲۱۵.....	۸-۴: پاپیلوم سلول سنگفرشی (مترادف پاپیلوم اپیدرموئید).....
۲۱۷.....	۸-۵: کیست‌ها.....
۲۲۱.....	۸-۶: هیپرپلازی مجرای مزونفریک.....
۲۲۲.....	۸-۷: پاپیلوم مزونفریک.....
۲۲۳.....	۸-۸: پاپیلوم مولرین.....
۲۲۳.....	۸-۹: آدنوم ویلوس.....
۲۲۴.....	۸-۱۰: غضروف نابه‌جا.....

۲۲۵.....	فصل ۹: تغییرات متاپلاستیک، هیپیرپلاستیک و واکنشی در اپیتلیوم سرویکس.....
۲۲۵.....	۹-۱: متاپلازی سنگفرشی.....
۲۳۵.....	۹-۲: هیپرپلازی غددی.....
۲۴۵.....	۹-۳: متاپلازی غده‌ای.....
۲۵۰.....	۹-۴: هیپرکراتوز و پاراکراتوز.....
۲۵۲.....	۹-۵: اپیدرمی شدن.....
۲۵۲.....	۹-۶: تغییرات یاتروژنیک.....

۲۷۱.....	فصل ۱۰: نتوپلازی داخل اپیتلیال سرویکس (CIN).....

۲۷۱.....	۱-۱۰: اصطلاحات
۲۷۴.....	۲-۱۰: شاخص‌های تشخیصی
۲۷۷.....	۳-۱۰: CIN1 (دیسپلازی خفیف)
۲۸۱.....	۴-۱۰: CIN2 (دیسپلازی متوسط)
۲۸۵.....	۵-۱۰: CIN3 (دیسپلازی شدید و سرطان درجا)
۳۰۰.....	۶-۱۰: عفونت ویروس پاپیلوما‌ی انسانی و CIN
۳۱۵.....	۷-۱۰: خطاهای تشخیصی در بیوپسی‌ها و گستره‌ها
۳۲۳.....	۹-۱۰: CIN باقیمانده و عود پس از درمان ریشه کنی و بیوپسی مخروطی

۳۲۷.....	فصل ۱۱: سرطان سنگفرشی با تهاجم میکروسکوپی و تهاجم مخفی
۳۲۷.....	۱-۱۱: سرطان همراه با تهاجم میکروسکوپی
۳۳۷.....	۲-۱۱: ارزیابی عمل خطر و به کارگیری آنها برای اداره بیمار
۳۳۸.....	۳-۱۱: سرطان مهاجم نهفته
۳۴۰.....	۴-۱۱: سیتولوژی
۳۴۳.....	۵-۱۱: تهاجم استرومایی مورد سوال

۳۵۱.....	فصل ۱۲: تومورهای اپی تلیالی بدخیم: طبقه‌بندی و سرطان سلول سنگفرشی
۳۵۱.....	۱-۱۲: طبقه‌بندی
۳۵۲.....	۲-۱۲: سرطان سلول سنگفرشی (اپیدرموئید)
۳۵۸.....	۳-۱۲: سرطان سنگفرشی شاخی خوب تمایز یافته و با تمایز متوسط
۳۷۰.....	۴-۱۲: سرطان سنگفرشی غیر شاخی سلول بزرگ
۳۷۸.....	۵-۱۲: سرطان سنگفرشی شاخی سلول کوچک
۳۷۹.....	۶-۱۲: انواع اختصاصی سرطان سنگفرشی

۳۸۹.....	فصل ۱۳: آدنوکارسینوم درجا و آتیپی غددی گردن رحم
۳۸۹.....	۱-۱۳: آدنوکارسینوم درجا
۴۰۷.....	۲-۱۳: آدنوکارسینوم با تهاجم میکروسکوپی سرویکس

۴۱۳.....	فصل ۱۴: آدنوکارسینوم

۴۱۶	۱-۱۴: آدنوکارسینوم موسینوس.....
۴۳۹	۲-۱۴: آدنوکارسینوم آندومتريوتيد.....
۴۴۷	۳-۱۴: آدنوکارسینوم سلول روشن.....
۴۴۸	۴-۱۴: آدنوکارسینوم مزونفريک.....
۴۴۹	۵-۱۴: آدنوکارسینوم سروز (پاپيلری سروز).....
۴۵۰	۶-۱۴: جنبه‌های بالینی آدنوکارسینوم سرویکس.....
۴۵۱	۷-۱۴: تشخيص افتراقی آدنوکارسینوم سرویکس.....

فصل ۱۵: ساير تومورهای اپيتليالی بدخيم ۴۵۳

۴۵۳	۱-۱۵: سرطان غددی - سنگفرشی.....
۴۶۴	۲-۱۵: سرطان آدنوييد کيستیک.....
۴۶۵	۳-۱۵: سرطان آدنوييد بازال.....
۴۶۷	۴-۱۵: سرطان شبه کارسينوييد (آرژانتافينوم، تومور نورواندوکرين).....
۴۶۸	۵-۱۵: سرطان سلول کوچک (آناپلاستیک).....
۴۶۹	۶-۱۵: سرطان تمايز نيافته.....
۴۷۴	۷-۱۵: سرطان‌های متاستاتیک سرویکس و گسترش مستقيم تومورها از ساير محل‌ها.....

فصل ۱۶: تومورهای مزانشيمي ۴۷۹

۴۸۰	۱-۱۶: ليوميوم (فيبروميوم).....
۴۸۶	۲-۱۶: آدنوميوم و فيبروآدنوم.....
۴۸۹	۳-۱۶: ليوميوسارکوم.....
۴۹۱	۴-۱۶: سارکوم بوتريوتيد (رابدوميوسارکوم رويانی).....
۴۹۲	۵-۱۶: تومورهای استرومایی.....
۴۹۶	۶-۱۶: سارکوم قسمت نرم آلئولي (ASPS).....
۴۹۷	۷-۱۶: تومورهای مخلوط اپي تليالی و مزانشيمي.....
۵۰۲	۸-۱۶: ساير سارکوم‌ها.....
۵۰۲	۹-۱۶: ضايعات پيگمانته.....
۵۰۷	۱۰-۱۶: لنفوم بدخيم.....

۱۶-۱۱: لوسمی و سارکوم گرانولوسیتیک..... ۵۰۸

فصل ۱۷: پاتولوژی غربالگری برای سرطان سرویکس..... ۵۱۱

۱-۱۷: اپیدمیولوژی سرطان سرویکس و پیشگیری از آن..... ۵۱۱

۲-۱۷: صحت سیتولوژی سرویکس..... ۵۱۶

۳-۱۷: کنترل کیفی در آزمایشگاه سیتولوژی..... ۵۱۹

۴-۱۷: خودکار کردن غربالگری سرویکس..... ۵۳۰

مقدمه مترجمین

به نام خالق علم

پیشنهاد همکار فعال و کوشا، سرکارخانم فرزانه کارشناس گروه آسیب‌شناسی دانشگاه علوم پزشکی کاشان، باعث ترغیب من به ترجمه کتاب شد. ایشان زحمت فراوانی متقبل شدند. امیدوارم کتاب بتواند مورد استفاده همکاران قرار گیرد.

دکتر زریچهر وکیلی

تابستان ۱۴۰۱

به نام خداوند هستی بخش

آسیب‌شناسی یا پاتولوژی (Pathology) شاخه‌ای از علوم پزشکی است که در خصوص تأثیر بیماری‌ها در سطح بافتی و سلولی و مولکولی بحث می‌کند و شامل مطالعه فرآیند بیماری در یک اندام یا تمام بدن برای شناخت ماهیت و علت‌های آن است. آسیب‌شناسی به دو شاخه اصلی آسیب‌شناسی تشریحی و آسیب‌شناسی بالینی تقسیم می‌شود.

سیتولوژی شاخه‌ای از آسیب‌شناسی تشریحی است که به بررسی و تشخیص بیماری‌ها در سطح سلولی می‌پردازد. سیتولوژی در تشخیص انواع سرطان‌ها و همچنین بیماری‌های التهابی و عفونی کاربرد دارد.

آزمایش سیتوپاتولوژی اغلب با نام تست اسمیر نیز شناخته می‌شود، چرا که در آن تشخیص اغلب با استفاده از تهیه‌ی گسترشی از سلول‌های موردنظر بر روی لام (اسمیر) و بررسی میکروسکوپی آن انجام می‌شود. پاپ اسمیر، آزمایش غربال‌گری برای تشخیص ضایعات پیش‌سرطانی و سرطان گردن رحم است.

با توجه به علاقه‌ام، ۲۵ سال قبل تصمیم گرفتم دوره تکمیلی سیتولوژی را در دانشگاه علوم پزشکی تهران طی کنم تا بتوانم در این حوزه برای جامعه مفید باشم. در تمام این مدت تحت نظر پاتولوژیست‌های دانشگاه علوم پزشکی کاشان مشغول به کار بوده و از تجربیات آنان بهره کافی برده‌ام. برای کمک به همکاران سیتولوژیست تصمیم به ترجمه کتاب سیتولوژی گرفتم. پس از مشورت با سرکارخانم دکتر وکیلی، کتاب حاضر انتخاب گردید. ترجمه این کتاب به همراه ایشان انجام شد تا اثری ماندگار برای همکاران خصوصاً جوان‌ترها به جا بماند. ویرایش کتاب را جناب آقای دکتر بهرام قاضی جهانی انجام دادند که قابل تقدیر است.

این کتاب حاوی عکس‌های رنگی فراوان است که می‌تواند در تشخیص بیماری‌های زنان بسیار مفید باشد. تنظیم و صفحه‌آرایی، ویرایش عکس‌ها در فتوشاپ و جایگذاری آن‌ها را سرکار خانم زهرا شیخ انصاری با دقت و ظرافت خاصی انجام داده که از ایشان قدردانی می‌کنیم. این کتاب به همت برادرم دکتر عباس فرزانه جمع‌آوری شده است که جای تشکر دارد.

مریم فرزانه سیتوتکنولوژیست

تابستان ۱۴۰۱